

Účetní a majitel firmy si musejí rozumět v náhledu na riziko

Vstup do účetní profese je obtížný jen zdánlivě, míní v rozhovoru předsedkyně Výboru Komory certifikovaných účetních Alice Šrámková. Zajištění vyššího stupně kvality by podle ní bylo možné dosáhnout například zpřesněním vázacích podmínek v zákoně. Kromě jiného se hovořilo i o různých stupních certifikace účetních a dalších tématech.

● Jak si vybrat správnou účetní?

Řekla bych, že je to podobné, jako si vybrat dobrého doktora, právníka nebo i kadeřníka či řemeslníka. Většinou dáte na osobní doporučení. Pokud jsou s účetní spokojeni vaši známí, například měli kontrolu z finančního úřadu a všechno bylo v pořádku, je to určitě dobrý důvod se o služby takové účetní zajímat. Ne vždy seženete osobní reference, tak se musíte jako v každém jiném oboru spolehnout na kvalifikaci a odpovídající pracovní zkušenosti. Pokud nemám jednoduché podnikání typu nákup-prodej, určitě by účetní měla mít praxi z oboru. Například farmář by se patrně měl poohlížet po účetní se zkušeností ze zemědělství, protože to je dost specifické podnikání, kde hrají velkou roli dotace a účtuje se o specifickém majetku typu zvířata.

O čem se také moc nemluví, že dobré je hledat účetní s podobným vztahem k riziku. Pokud totiž

hledáte účetní, nikoli jen jako jednu do účetního oddělení na rutinní práci, ale takovou, která by měla být partnerem majiteli nebo managementu při vytváření finančního a daňového obrazu navenek, měli by si rozumět v otázkách rizika. Kdyby byl majitel „stříhou“ a účetní konzervativní, nebo naopak, určitě by docházelo ke konfliktům a asi by je spolupráce ani nebavila.

A neposlední řadě bych se zajímala, zda se kandidát(ka) kontinuálně vzdělává.

● Tedy má certifikaci?

To není úplně nutné, znám celou řadu kvalitních účetních, kteří nemají certifikaci. Nechci klást rovnítko certifikovaný rovná se dobrý, ale pokud přede mě postavíte dvě účetní, které jsem nikdy neviděla, neznám jejich profesní historii, a přitom mi jedna z nich doloží, že na sobě pracuje, že se vzdělává,

tak to bude moje volba. A s certifikátem je snazší svou kvalifikaci doložit.

● **A která účetní je vlastně dobrá? Rychlá, přesná, spolehlivá? Která to je?**

Záleží také na tom, kdo jste vy. Pokud jste uvážlivý, tak rychlou účetní budete nenávidět, protože bude vyžadovat rychlé reakce i od vás. To je hrozně těžká otázka, stejně jako kdybyste se zeptal, kdo je dobrý doktor nebo kdo je dobrý v jakémkoliv jiném oboru.

Je jasné, že účetní by měla být spolehlivá a pečlivá, nicméně označení účetní zahrnuje mnoho různorodých činností. Na jedné straně může být poměrně vyrovnaným partnerem podnikatele při účtování a v daních, na druhé straně to může být relativně rutinní činnost v účtárně velké firmy na jednom typu transakcí. Pokud je smysl práce účetní ve velké účtárně zaúčtovat co nejvíce dokladů, pak by samozřejmě měla být rychlá. V jiných situacích může účetní hrát jinou úlohu, např. poradit s úrokovým zhodnocením na účtech, při řešení pohledávek, při investičním rozhodování. Tam se očekávají jiné vlastnosti a schopnosti.

● **Je vůbec možné najmout si nekvalitního účetního, když vstup do odvětví je tak přísný?**

Já si myslím, že přísný není vůbec.

● **Jak to? Vedení účetnictví je vázaná živnost stejně jako třeba výroba nebezpečných chemikálií?**

Posudte sám: vázací podmínky jsou VŠ vzdělání a tři roky praxe, nebo středoškolské vzdělání a pět let praxe, nebo rekvalifikační kurs a pět let praxe. Ale problém je v tom, že se neříká jaké praxe. V extrémním případě někdo po absolvování rekvalifikačního kursu půjde na pět let do velké účtárny vystavovat pokladní doklady a má splněné podmínky pro udělení živnosti. Pak půjde třeba do menší společnosti vést účetnictví, a přitom nemá vůbec žádné zkušenosti s účtováním např. majetku či se zpracováním roční závěrky. Navíc v zákoně ani není stanoveno, že kdy ta praxe má být. Když to přeženu, tak účetní po VŠ může pracovat pět

let v účtárně, pak odejít na deset let na mateřskou a ačkoli se předpisy mezitím změnilly, tak jí živnostenský list vydají, i když už nemá kontakt se současnou legislativou.

Osobně si myslím, že na účetního, který vykonává činnost na živnostenské oprávnění by měly být kladeny vyšší požadavky než na řadového účetního ve velké společnosti, jeho pracovní výsledky jsou zpravidla ověřeny hlavním účetním a auditorem. Účetní na živnostenský list by měl být samostatný a měl by umět zpracovat prvotní doklady, sestavit kvalitní účetní závěrku a případně daňové příznání. Zároveň by měl být rovnocenným partnerem podnikatele.

● **A jak by se to podle vás mělo změnit?**

My jsme na tohle téma měli asi tak před rokem kulatý stůl s Americkou obchodní komorou a zúčastnili se nejen zástupci velké čtyřky, ale i majitelé účetních firem a jednotliví účetní. Převažující názor byl, že trh si pomůže. Ale to si já nemyslím. Možná by mělo být v zákoně stanoveno, že praxe podmiňující získání živnosti „není starší než...“ nebo by tam mohlo být stanoveno, co se myslí praxí. V konečném důsledku má odpovědnost za účetnictví nikoli účetní, ale statutární orgán, takže účetní vlastně nemůže formálně nikomu uškodit, leda konkrétnímu klientovi a ten by si měl případnou škodu ošetřit smluvně.

Certifikovaní účetní musejí kromě zkoušek doložit odpovídající praxi a tam nestačí sedět deset let na stejném místě a řešit řekněme pohledávky. To je pro lidi z velkých účtáren trochu nevýhoda, protože pro ně může být obtížné prokázat praxi, která má vícero prvků. Kdyby byla podobná podmínka i v zákoně, tak by to celkové profesní kvalitě pomohlo.

● **V internetovém seznamu Komory certifikovaných účetních jsou účetní vedení s dřívější certifikací účetní asistent a bilanční účetní. Jaká je jejich kvalifikace v porovnání se současným stupněm certifikovaný účetní?**

Alice Šrámková

Předsedkyně Výboru Komory certifikovaných účetních začínala po studiu na ČVUT jako asistent auditora u společnosti. PriceWaterhouse. Poté pracovala jako finanční manažer ve firmě Xerox Česká republika, zastávala pozici metodik v ČSA a také působila jako OSVČ – lektor a konzultant. Profesní vzdělání: ACCA a certifikace účetní profese – dosažený stupeň Účetní expert. Od loňského roku je členkou Národní účetní rady.

Certifikace začala v roce 1997 a původně to byl třístupňový systém: účetní asistent, bilanční účetní a účetní expert. V tomto systému se některé zkoušky fakticky překrývaly. Jak na prvním tak na druhém stupni byly např. zkoušky z účetnictví, z daní a z práva. Navíc se mnohým lidem nelíbilo, že museli složit pět poměrně náročných zkoušek a dostali certifikát účetní asistent. To působilo trochu jako učedník, a ne jako odborník, který vyvinul velké úsilí k získání kvalifikace. V roce 2008 se proto třístupňové schéma změnilo na dvou-
stupňové některé zkoušky byly sloučeny jiné byly přidány. A nyní máme nový titul certifikovaný účetní, což je obdoba původního bilančního účetního. V průběhu certifikace skládá adept tři zkoušky z účetnictví – dvě pro dosažení titulu certifikovaného účetního (jedna z nich je zaměřena převážně na zachycení prvotních transakcí, ta druhá zahrnuje sestavení účetní závěrky, vybrané mezinárodní standardy a finanční analýzu) a ve stupni účetní expert je zkouška z mezinárodních standardů účetního výkaznictví.

● **Mají účetní povinné pojištění profesní odpovědnosti jako třeba daňoví poradci a jiní profesionálové?**

Povinné ne, účetní nemají žádnou odpovědnost ze zákona, protože za výkazy je zásadně odpovědný statutární orgán. Účetní si ale mohou sjednat pojištění profesní odpovědnosti dobrovolně. Přes Svaz účetních si lze dohodnout výhodnější podmínky než individuálně.

● **Takže když dostane firma pokutu od finančního úřadu kvůli účetním nedostatkům, tak si za to může sama a nemůže žádat náhradu od účetního?**

To záleží, jak je postavena smlouva o poskytování účetních služeb, ale obecně ze zákona taková odpovědnost nevyplývá. Ani u zaměstnanců nelze žádat plnou náhradu škody za způsobenou chybu, ale nejvýše 4,5násobek platu.

K čemu jsou účetním v systému certifikace zkoušky např. z Profesního chování a komunikace, kde mj. studují psychohygienu (chápu, že v době závěrky je to užitečná věc, ale proč z toho jsou povinné zkoušeny)? Další odtazité zkoušky mně připadají i Kvantitativní metody – IT, Manažerská ekonomika a Manažerské finance, tedy celkem nadpoloviční většina zkoušek základního stupně.

Profesní chování je i o etice. I když si účetní se svým klientem mohou na začátku sednout, později se může vztah změnit a je důležité nenechat se naltlačit do riskantního nebo nekorektního řešení. To znamená umět komunikovat i nepříjemné věci.

● **To ano, ale komunikace mezi klientem a dodavatelem služeb je snad běžnou součástí všech**

obchodních vztahů. Proč má být součástí certifikace zrovna u účetních?

Chtěli bychom naše členy vychovat, aby z nich byli i v tomto ohledu profesionálové. Aby s nimi byla radost spolupracovat. Letitý obraz účetního je samotářský, zachmuřený člověk s kalkulačkou v ruce a obklopený šanony a když se ho přijdete na něco zeptat, tak jeho odpovědi je obtížné porozumět.

● **To přece už dávno neplatí.**

To jsem ráda, že si to myslíte, ale stále dost lidí je přesvědčeno, že účetním obecně chybí komunikační dovednosti. Myslím si, že tento typ zkoušky je užitečný a měl by být ve všech profesích. Je to trend rozvíjení tzv. soft skills, které jsou v současnosti velmi žádané.

Ještě bych se vrátila k původní otázce. Znalost z kvantitativních metod je důležitá např. pro stanovení časové hodnoty peněz, se kterou pracují mezinárodní standardy účetního výkaznictví. Manažerská ekonomika je zase úvod do nákladového účetnictví a s kalkulacemi na výrobek se účetní může potkat poměrně často. Tyto metody jsou užitečné např. i při rozhodování, zda si majetek pořídit na úvěr nebo na leasing a podobně.

● **Stále se diskutuje o potřebě přiblížení českých účetních předpisů mezinárodním standardům. Jaké největší změny nás v tomto směru v budoucnu čekají?**

I společnosti, které vykazují podle mezinárodních standardů, stejně stanovují základ daně podle českých předpisů, takže musejí vést paralelní účetnictví. To se asi v brzké době nezmění.

V čem by se ale měly zcela určitě poučit české účetní předpisy od mezinárodních standardů je použití zjednodušených pravidel pro vykazování pro malé a střední společnosti na rozdíl od velkých korporací. Příjemci těchto výkazů mají zcela jiné potřeby. Mezinárodní standardy mají SME verzi pro malé a střední podniky a pak mají plnou verzi, zatímco české účetní předpisy nerozlišují mezi „eseróčkem“ o pěti zaměstnancích a velkou firmou s mnohamiliardovým obratem.

Zákon o účetnictví by měl být stejný pro všechny typy účetních jednotek, ale postupy účtování a sestavování účetní závěrky by mohly být jiné. Jedním z řešení by mohlo být povinné používání mezinárodních standardů účetního výkaznictví pro všechny společnosti od určité velikosti, nejen pro ty, jejich cenné papíry jsou veřejně obchodované. Ostatní společnosti by i nadále postupovaly podle vyhlášky a českých účetních standardů. ■

-FM-